

Олександр Блок

Вибрана лірика

Видано за підтримки
АНО «Інститут перекладу», Росія

«Я знайти розкішну волю...»

*Квітка там одна й була,
запашиста, незрівнянна...*

Жуковський

Я знайти розкішну волю
Хочу в гожій стороні,
Де в широкім чистім полі
Гарно, наче в дивнім сні.
Там і пишна конюшина,
І волошки там цвігуть,
Шелестіння безупинне:
Колос хилить... Довга путь!
Є одне лиш в океані,
Хилить лиш одне траву...
Ти не бачиш там, в тумані,
Я побачив — і зірву!

«Нічний туман спостиг мене в дорозі...»

Нічний туман спостиг мене в дорозі.
Ось місяця крізь хащу глянув лик.
Копитом бив присталий кінь в тривозі —
Спокійний вдень, до ночі він не звик.
Похмурий, нерухомий, майже сплячий,
Знайомий ліс був ніби повен див.
У просвіток посріблений, одначе,
Я спрямував коня, який хрипів.
Болотяний туман там, де рівнина,
Та видно церкву на горбі кругім.
За пагорбом, за гаєм, де долина, —
Ховається в імлі мій рідний дім.
Кінь до мети біжить, забувши втому,
В чужім селі ген вогники слабкі.
Обабіч шляху спахують потому
Пастуші ватри, наче маяки.

«То відголосок юних днів...»

То відголосок юних днів
Прокинувся і душу млоїть,
Коли світанок заяснів,
Здавалось, ніч була німою.

То передранній сон зійшов,
І дух, що прокидався, чулий,
Схопився, скрикнув і знайшов
Видіння, що давно майнуло.

А то безжальний був порив
Думок нетлінних безперечно.
І він промчав, та залишив
Юрму прозріннів недоречних.

То безконечність пронесла
Над кволим духом гурагани.
То Вічно Юна перейшла
У неосяяні тумани.

«До ніг нікчемного кумира...»

До ніг нікчемного кумира
Божисті покладати сні
І славити оселю миру
В чаду убивства та війни,
У ніч дивитись непроглядну,
Вбачати жар і свігла лет —
Ось жереб дивний та нещадний
Твій, з ласки Божої поет!

31 грудня 1900 року

І ти, мій юний, мій печальний,
Ідеш опріч!
Привіт тобі, привіт прощальний
Я шлю в цю ніч.
А я все той же гість присталий
Із чужини.
Краса веде мене щодалі
У мрійні сни.
Вона і сяє, і сміється,
Мені ж — одно:
У кубку раптом розплеснеться
Моє вино.
Поки там що — довкруж мовчання,
Мій кубок пуст,
І смерті раннє призивання
Не сходить з уст.
І ти, мій юний, таїною
Ідеш опріч.
Я, гість нежданий, за тобою
Як перше — в ніч.

«Я до тебе прийду все одно...»

Я до тебе прийду все одно,
Бо чарують кохання вогні.
Ти ворожиш. — Не треба мені. —
Я і сам вже чаклую давно.

Рятувала мене ворожба
Від нелегкої ноші років,
Над тобою я знов ворожив,
І припала неясна журба.

Ворожбою полонені дні
Я лелію роки, — ти не клич...
Та чи швидко загаснуть вогні
Твоїх чарів, що темні, як ніч?

«Заклику жду я, шукаю долі...»

Заклику жду я, шукаю долі,
Німіє небо, земля в мовчанні,
А десь далеко — за жовтим полем —
На мить збудилось моє благання.

Розмов далеких чую відлунки,
З нічного неба, з полів дрімливих
Прийдешня стріча в'є візерунки
Побачень ясних, але мінливих.

Я жду — й тремтіння окриє знову,
Ясніє небо, мовчання глушить...
Таїну ночі зруйнує слово...
Помилуй, Боже, північні душі!

На мить збудилась десь ген, за полем,
Луна далека — моє благання.
Заклику жду я, шукаю долі,
Та нескінченне землі мовчання...

«Не збагнуть безскорботні люди...»

Не збагнуть безскорботні люди
Масок цих і сміху в вікні!
На розпугті шукаю безлюддя,
Не потрібна веселість мені!

О, як дивно солодкі співи...
Видаються такі ясні!
А вже тут поблідлі діви
Підготували шлях весни.

Вони знають, чого я не відаю,
А співає тепер лиш одна...
Я за нею — палаючим слідом —
Всеньку ніч, усю ніч — край вікна!

«Розгорілись таємні знаки...»

Розгорілись таємні знаки
На глухій, непробудній стіні.
Золоті та червоні маки
Наді мною тяжіють у сні.

У нічні ховаюсь печери,
Не згадаю суворих чудес.
На зорі — голубі химери
У свічаді яскравих небес.

Утікаю в минулі миті,
Мені очі заплющує страх.
На листках захололої книги —
Золота дівоча коса.

Небосхил наді мною вже низько,
Чорний сон — до грудей, ніби чар.
Вже кінець мій рокований близько,
А попереду — битва й пожар.

«Грає терном вітер зимовий...»

Грає терном вітер зимовий,
У вікні задуває свічу.
До коханця пішла ти знову.
Я один. Я прощу. Я мовчу.

Ти не знаєш, кому ти молишся, —
Тебе грою він, жартом скорив.
Об холодний терен уколешся,
Повертаючись ніччю домів.

Прислухаюсь до щастя давно я,
Зачекаю тебе край вікна.
Ти йому віддаєшся з жагою.
Все одно. Це — моя таїна.

Все, що в серці твоїм туманиться,
Стане ясно в моїй тишині.
І коли він з тобою розстанеться,
Ти зізнаєшся тільки мені.

«Наснилися думи веселі...»

Наснилися думи веселі,
А ще — ніби я не один...
Прокинувся ранком — в оселі
Вчув тріск швидкоплинних льодин.

Я думав про явлене чудо...
Гострили сокири для втіх
Веселі з рум'янцями люди,
Розводили ватри під сміх:

Човни важелезні смолили...
А річка зі співом несла
І сині льодини, і хвилі,
Й тоненький відламок весла...

Душа від веселого шуму,
Від подиву стала хмільна...
Зі мною — весняна вже дума,
Я знаю, що Ти не одна...

«Ми йшли до Лідо на світанні...»

Ми йшли до Лідо на світанні,
Тонку напнула мжичка сігь.
Ти віддалилась у мовчанні,
І задрімав я мимохіть.

Я уві сні розкинув руки
І чув помірний хвилі плеск.
І пристрасні манили звуки
Ворожку-птаху з-під небес.

І чайка — птаха, чайка — діва
Спускалась нижче і пливла
У хвилях любленого співу,
Яким ти у мені жила.

«Я вам повідав потойбічне...»

Я вам повідав потойбічне.
Все закував я ув імлі.
В човні — топір. Геройство — вічне.
Так підпливав я до землі.

Від крові лава потемніла —
Мрію розтерзану несучи,
І в кожному домі я щосили
Шукаю звагу та красу.

Я бачу дів незрячих нині,
У юнаків — лякливий зір.
Назад! В імлу! В глухі склепіння!
Потрібен бич вам — не топір!

Розстанусь я невдовзі з вами,
Й мене побачите мерщій
Он там, за димними горами, —
Злечу у хмарі вогняній!

«Фіолетовий захід гнітить...»

Фіолетовий захід гнітить,
Наче тисне свинцева десниця.
Уперед летимо ми щомить —
Має воля сувора здійснитись.

Нечисленні. Всі в димних плащах.
Іскри сипляться, панцери дивні.
Там, де північ, здіймаємо прах.
А лазур зостається на півдні.

Трони ставимо — інший копил.
Сяде хто на затемнені трони?
Кожен душу розкрояв навпіл
І поставив подвійні закони.

Не відомий нікому кінець.
Сум'яття заступає радіння.
Ворожба нам повідала: *мрець*
Розтина поміж гір хмаровиння.

«Юнка співала в церковнім хорі...»

Юнка співала в церковнім хорі
Про всіх присталих в чужім краю,
Про всі кораблі, що вийшли у море,
Про всіх, хто забули радість свою.

Співав її голос, злігав високо,
І промінь сів на плечі тонким,
І кожен дивився та слухав зі змроку,
Як біла сукня співала у нім.

І всім здавалося: радість буде,
Що в тихім затоні всі кораблі,
Що світле життя натомлені люди
Собі знайшли на чужинській землі.

Солодким був голос, тонким проміння,
І тільки високо, край царських дверцят,
Таїн свідомо, квила дитина
За тим, що ніхто не прийде назад.

«Плаче дитина. Під світлим серпом...»

Є. П. Іванову

Плаче дитина. Під світлим серпом
Сунеться полем мандрівець горбатий.
В лісі регоче над круглим горбом
Хтось волохатий, кривий і рогатий.

В полі від місяця шлях потьмянів.
Зблідлі дівчата ховаються в трави.
Руки, мов трави, тендітні, бліді.
Віпер колише їх вліво і вправо.

Хилиться в шепоті злак голубий.
Скаче горбань, світить місяць дворогий.
Срібної чується заклик сурми.
Хтось на осяяну вибіг дорогу.

З трав підвелися дівчата бліді.
Руки знесли до пізнання, мовчання.
Вухом горбатий припав до землі.
Слухає дихання і дожидання.

«По березі хворий знесилено брів...»

По березі хворий знесилено брів.
А поруч — ледь сунулась низка возів.

До міста курного везли балаган,
Вродливих циганок і п'яних циган.

І сипали жарти, вищали з возів.
А поруч той хворий з мішком ледве брів.

Стогнав і прохав підвезти до села.
Циганочка руку смагляву дала.

Нелегко давався йому кожний крок,
Ось кинув на воза важкий свій мішок.

І сам надірвався, аж піна пішла.
І тіло циганка на воза взяла.

І оплеч садила — рука до руки,
А мертвий хитався і впав навзнаки.

І з піснею волі везла до села,
А там вже дружині мерця віддала.

Моїй матері

Де ж ті думи? Вони відлетіли.
Відцвіли завитки гіацинта.
Світлі цілі колись ми прозріли
У далеких краях лабіринту.

Нам здавалось: ми мало блукали.
Ні, тривале життя ми прожили...
Повернулись — і нас не впізнали,
І в коханій вігчизні не стріли.

Про Планету не склали ми звігу,
Де жили, до безсмертя охочі...
Хай загинуть знетямлені діти
За тим шляхом сліпуче молочним!

Та в безцільнім, можливо, кружлянні —
Мов обранці, zostались ми бідні.
Повернулись тепер у ваганні
До осель, що близькі нам і рідні...

Не чекай перетворень безцільних,
Забуттям не бентежся. Не числи.
Поза межних світів мимовільно
Хай твої не торкаються мислі.

І, минулому доброму раде,
Про майбутнє хай серце не плаче.
Тихо відаю: буде відрада,
Знаю: Вершник сліпучий прискаче.

«Ти без посмішки проходиш...»

Ти без посмішки проходиш,
Опустивши долу вії,
І в мороці над собором
Бані золотом блищать.

Як твоє обличчя схоже
На вечірніх богородиць —
Вони вії опускають
І зникають десь в імлі...

Йде з тобою кучерявий
Тихий хлопчик в білій шапці,
Ти ведеш його за руку,
Йому впасти не даєш.

Стою в сутіні порталу,
Де різкий проймає вігер,
Що сльозами застилає
Зір, напружений украй.

Хочу я раптово вийти
І гукнути: «Богоматір!
Нащо в моє чорне місто
Ти прийшла із Немовлям?»

Але мій язик — безмовний.
Ти проходиш. За тобою
Над священними слідами
Синій морок спочива.

І дивлюся я, згадавши,
Як ти вїї опустила,
Як твій хлопчик в білій шапці
Та й до тебе посміхнувсь.

Вікна у двір

Одна залишилась надія:
Дивлюся в колодязь двора.
Світає. Одежа біліє —
Розсіяла світло зоря.

Я чую — слова вікодавні
Прокинулись десь аж на дні,
Он жевріють свічі жовтаві,
Забуті в чийомусь вікні.

І кішка голодна стулилась
До ринви ранкових дахів.
Мені сумувати лишилось
І слухати мир твоїх снів.

Ти спиш, а на вулиці тихо,
Осмуга не йде ні на мить,
І зле, негодоване Лихо
У скроні притьмом стукотить...

Гей, хлопче, поглянь у віконце!..
Та не зазирнеш все одно...
І схожий на зимнє я сонце —
Без розуму, як і воно.

Незнайома

Щовечір понад ресторанами —
Повітря жар, який не вщух,
І править вигуками п'яними
Весняний, згубний, тлінний дух.

Удалині, над пилом вуличним,
Над заміською нуддю дач,
Ледь золотіє крендель булочні
Та чується дитячий плач.

І вечорами за шлягбаумами,
Заламуючи котелки,
Серед канав гуляють з дамами
На глази й дотеп мастаки.

Там кочети скриплять над озером,
І чується жіночий виск,
А в небі, привчений до позиру,
Безтямно скривлюється диск.

Щовечора там друг убогий мій
У чаші бачиться моїй
І таємничою вологою,
Мов я, впокорений, глухий.

А поряд біля ближніх столиків
Лакеї заспані стирчать,
І пияки з очима кроликів
«In vino veritas!»¹ кричать.

І кожен вечір, як умовлено
(Чи це лиш мариться мені?),
Дівочий стан, шовками зловлений,
Пливе в туманному вікні.

Пройшовши гайно поміж п'яними,
Без супровідників, одна,
З парфумів пахом і туманами
Вона сідає край вікна.

І віють давніми, любовними
Повір'ями тугі шовки,
І брилик з перами жалобними,
І персні гарної руки.

Чудною близькістю закований,
За темну я дивлюсь вуаль
Та бачу берег зачарований
І чаром переймиту даль.

¹ Істина в вині! (лат .).

Таїни всі мені довірено
З чиймось сонцем заодно,
І всі душі моєї вигини
Терпке пронизує вино.

І, нахилившись, пера струсячі
У мозок мій проклали путь,
Бездонні сині очі, тужачи,
На дальнім березі цвігуть.

В моїй душі є скарб, і вручено
Від нього ключ лише мені!
Потворо, чаркуванням змучена!
Насправді: істина в вині.

Втома

Кому дістався темний жереб,
Над тим не владний вже танок.
Як зірка, він потоне в небі,
Що діждеться нових зірок.

Коротка путь у довгій ночі,
Нічна близька вже, друзі, твердь!
І навіть рима найкоротша —
Оця глуха, крилата: *смерть*.

Рум'яних щік живе цвігіння,
Печаль побачень і розлук...
Та є і втома, і падіння,
І радість передсмертних мук.

Снігове вино

Сяйнувши знову в чаші винній,
Стривожила ти спокій мій,
Хоча твій усміх був невинний
У зачісці з важезних змій.

Я, звалений цим темним трунком,
Вдихаю знов, без почуттів,
Забутий сон про поцілунки,
Про сніг, який тебе обвив.

І ти смієшся так чуттево,
Змішся в чаші золотій,
Над твоїм хутром соболевим
Гуляє вігер голубий.

Як, дивлячись на струмінь трунку,
Себе не вздріги у вінці?
Як не згадати поцілунків
Твоїх на власному лиці?